

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΗΛ.: 2106419331
FAX: 2106411523

Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2021

Αριθ. Πρωτ. 222

Αριθ. Εγκυκλίου 2

Προς
τους κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών
και δι' αυτών προς
τους κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της
περιφέρειάς τους

Θέμα: Διαδικασία επί αυτοφώρου πλημμελήματος – Σύλληψη και κράτηση δικηγόρου (κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και τον Κώδικα Δικηγόρων)

Είναι αυτονόητο ότι οι κατά καιρούς Γνωμοδοτήσεις καθώς και οι Γενικές Οδηγίες του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου (απευθυνόμενες προς τους Εισαγγελικούς Λειτουργούς της Χώρας υπό μορφή Εγκυκλίων) στο πλαίσιο της εκ των διατάξεων των άρθρων 19 §§ 1 στοιχ. γ, 2, 24 § 5 στοιχ. α και 25 § 2 ΚΟΔΚΔΛ αρμοδιότητάς του, εξακολουθούν να ισχύουν εφόσον δεν έχει επέλθει νομοθετική μεταβολή που επηρεάζει ουσιαστικά το περιεχόμενό τους.

Με την υπ' αριθμ. 8/2011 ΓνωμΕισΑΠ [Δ. Κατσιρέα] (ΠοινΔικ 2002, 147), διευκρινιστική της προηγηθείσας υπ' αριθμ. 1/2001 Εγκ ΕισΑΠ [Π. Δημόπουλου] (ΠοινΧρ 2001, 763 και ΠοινΔικ 2001, 389), ο (τότε) Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου είχε εκφράσει τη γνώμη (βάσει του τότε ισχύοντος ΚΠΔ) ότι τα πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας, όπως είναι οι δικηγόροι, «θα συλλαμβάνονται και θα προσάγονται, όπως κάθε άλλος δράστης αυτοφώρου πλημμελήματος, στον αρμόδιο Εισαγγελέα, προκειμένου αυτός να αποφασίσει αν θα εισαχθούν στο δικαστήριο την ίδια ημέρα σε τακτική ή έκτακτη δικάσιμο ή αν θα κρατηθούν για να εισαχθούν στο δικαστήριο την επόμενη ημέρα ή αν θα αφεθούν ελεύθεροι», καθώς και ότι «ο απολαύων ιδιάζουσας δωσιδικίας δράστης αυτοφώρου πλημμελήματος προσάγεται στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών, γιατί αυτός είναι αρμόδιος να ασκήσει ποινική δίωξη ή να θέσει τη μήνυση ή αναφορά στο αρχείο ή να απορρίψει με διάταξή του την έγκληση. Αν ο εν λόγω Εισαγγελέας βεβαιωθεί για την ταυτότητα του συλληφθέντος και για την ιδιότητά του ως προσώπου ιδιάζουσας δωσιδικίας και ασκήσει κατ' αυτού ποινική δίωξη, ανακύπτει η αρμοδιότητα του Εισαγγελέα Εφετών και κατ' εντολήν αυτού ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών είτε θα διατάξει την προσαγωγή του συλληφθέντος στον Εισαγγελέα Εφετών, προκειμένου να παραπεμφθεί από τον τελευταίο αυτόν στο ακροατήριο του συνεδριάζοντος την ίδια ή την επόμενη ημέρα Εφετείου, είτε θα αφήσει ελεύθερο τον συλληφθέντα, παραγγέλλων ενδεχομένως προανάκριση». Για το ζήτημα που επέλυε η εν λόγω Γνωμοδότηση του Εισαγγελέα Αρείου Πάγου (η οποία στην πραγματικότητα ήταν οιονεί διορθωτική της προηγηθείσας εισαγγελικής εγκυκλίου) διατυπώθηκαν διάφορες απόψεις (βλ. ενδεικτικά: Β. Αδάμπα, Ιδιάζουσα δωσιδικία προσώπων, Θεμελίωση αυτής και επίδρασή της σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, ΠοινΧρ 2008, 472 επ., 475-477, Ευτ.Φυτράκη, Οι δικηγόροι πάνε στο αυτόφωρο; Ισότητα και αναλογικότητα σε σύγκρουση, ΠοινΔικ 2005, 1000-1004, και

Πόρισμα Συνηγούρου του Πολίτη υπ' αριθμ. 20877/2004, Ποιν.Δικ 2005, 997-999). Ωστόσο, κατά την εικοσαετία που παρήλθε μετά τις προεκτεθείσες ερμηνευτικές προσεγγίσεις και γενικές οδηγίες του Ανώτατου Εισαγγελέα της Χώρας κατά το έτος 2001, τέθηκαν σε ισχύ αφενός νέος Κώδικας Δικηγόρων (Ν. 4194/2013) και αφετέρου νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Ν. 4620/2019), οι διατάξεις των οποίων μας υποχρεώνουν να επικαιροποιήσουμε (προσαρμόζοντας στα νέα δεδομένα) τις ισχύουσες οδηγίες της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων για τη διαδικασία επί αυτοφώρου πλημμελήματος, τη σύλληψη, κράτηση και προσαγωγή δικηγόρου ως προσώπου ιδιάζουσας δωσιδικίας.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 417 ΚΠΔ «*Αν ο δράστης οποιουδήποτε πλημμελήματος έχει συλληφθεί επ' αυτοφώρω, ακολουθείται η διαδικασία που αναφέρεται στα επόμενα άρθρα, εκτός αν ο εισαγγελέας κρίνει ότι συντρέχουν λόγοι να μην εφαρμοστεί αυτή η διαδικασία*», ενώ κατά το άρθρο 418 § 1 ΚΠΔ «*Ο ανακριτικός υπάλληλος ή το αστυνομικό όργανο που συνέλαβε τον δράστη επ' αυτοφώρω έχει την υποχρέωση να τον φέρει αμέσως ή, αν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του δικαστηρίου, μέσα στον απόλυτα αναγκαίο για τη μεταφορά χρόνο, στον αρμόδιο εισαγγελέα μαζί με την έκθεση για τη σύλληψη και τη βεβαίωση του εγκλήματος, που πρέπει υποχρεωτικά να τη συντάξει. Ο εισαγγελέας μπορεί να παραπέμψει τον κατηγορούμενο αμέσως, χωρίς γραπτή προδικασία, στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου που συνεδριάζει την ημέρα εκείνη, το οποίο και ασχολείται αμέσως με την εκδίκαση της κατηγορίας. Αν κατά την ημέρα αυτή δεν συνεδριάζει το αρμόδιο δικαστήριο, ορίζεται έκτακτη δικάσιμη για την ίδια ημέρα ή, όταν υπάρχει απόλυτη αδυναμία συγκρότησης του δικαστηρίου αυθημερόν, για την επόμενη ημέρα. Ο εισαγγελέας γνωστοποιεί προφορικά τα στοιχεία της κατηγορίας στον κατηγορούμενο χωρίς να*

απαιτείται η κοινοποίηση σε αυτόν κλητηρίου θεσπίσματος. Για την παραπάνω γνωστοποίηση συντάσσεται και προσαρτάται στη δικογραφία συνοπτική έκθεση που υπογράφεται από τον εισαγγελέα, τον γραμματέα και τον κατηγορούμενο και σε περίπτωση ανάγκης μόνο από τον εισαγγελέα». Εξάλλου, η διάταξη του άρθρου 275 § 1 ΚΠΔ ορίζει ότι «Προκειμένου για αυτόφωρα κακουργήματα και πλημμελήματα οι ανακριτικοί υπάλληλοι του άρθρου 31, καθώς και κάθε αστυνομικό όργανο, έχουν υποχρέωση, ενώ οποιοσδήποτε πολίτης το δικαίωμα, να συλλάβουν το δράστη, τηρώντας τις διατάξεις του Συντάγματος και του άρθρου 279 του κώδικα για την άμεση προσαγωγή του στον εισαγγελέα», ενώ με το άρθρο 279 § 1 ΚΠΔ προβλέπεται ότι «Ο συλλαμβανόμενος επ' αυτοφώρω ή με ένταλμα οδηγείται χωρίς αναβολή στον αρμόδιο εισαγγελέα, το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες από τη σύλληψή του και, αν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του, στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για την μεταφορά του. Αν πρόκειται για κακούργημα ή αν η σύλληψη έγινε με ένταλμα του ανακριτή, ο εισαγγελέας παραπέμπει στον ανακριτή εκείνον που έχει συλληφθεί και αν πρόκειται για πλημμέλημα, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43, 51, 246 παρ. 2β και 417 κ.ε. Ειδικά σε περίπτωση σύλληψης επ' αυτοφώρω για πλημμέλημα, ο ανακριτικός υπάλληλος εντός δώδεκα (12) ωρών ειδοποιεί με το ταχύτερο μέσο τον εισαγγελέα, ο οποίος μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του δράστη, να δώσει εντολή να αφεθεί αυτός ελεύθερος και να μην εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη για τα αυτόφωρα εγκλήματα διαδικασία του άρθρου 418 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2. Στην περίπτωση αυτή ο ανακριτικός υπάλληλος υποβάλλει στον εισαγγελέα, χωρίς χρονοτριβή, όλες τις εκθέσεις που συντάχθηκαν για τη συγκεκριμένη υπόθεση». Τέλος, κατά τον ΚΠΔ, οι δικηγόροι εντάσσονται στα πρόσωπα ειδικής δωσιδικίας, των οποίων τα πλημμελήματα δικάζονται από το Τριμελές Εφετείο (άρθρο 111 στοιχ. Α αριθμ. 6 ΚΠΔ). Παράλληλα, ο Κώδικας Δικηγόρων (Ν.

4194/2013), στο άρθρο 39 §§ 2, 3 («δικονομικό πλαίσιο άσκησης της δικηγορίας») προβλέπει τα εξής: «2. *Ειδική δωσιδικία. Οι κατηγορούμενοι για πλημμέλημα δικηγόροι δικάζονται από το κατά τόπο αρμόδιο Τριμελές Εφετείο σε πρώτο βαθμό και από το Πενταμελές Εφετείο σε δεύτερο βαθμό. 3. Αυτόφωρη διαδικασία. Δεν ακολουθείται η αυτόφωρη διαδικασία στα πλημμελήματα που φέρεται να έχει διαπράξει δικηγόρος. Δικηγόρος που συλλαμβάνεται, οποιαδήποτε ημέρα και ώρα, δεν κρατείται, αλλά οδηγείται αμέσως ενώπιον του αρμοδίου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών».*

Η γραμματική ερμηνευτική προσέγγιση των προεκτεθεισών διατάξεων του νέου ΚΠΔ οδηγεί στο συμπέρασμα ότι **δεν θεσπίζεται ιδιαίτερη μεταχείριση για τα πρόσωπα του άρθρου 111 στοιχ.Α αριθμ.6 ΚΠΔ, αναφορικά με τη σύλληψη για αυτόφωρο πλημμέλημα και την προσαγωγή ενώπιον του Εισαγγελέα Πρωτοδικών.** Ούτε από τη διάταξη του άρθρου 39 § 3 ΚΔ συνάγεται κάτι διαφορετικό ως προς τους δικηγόρους. Και η τελευταία αυτή διάταξη κάνει λόγο για «**δικηγόρο που συλλαμβάνεται**» και «**οδηγείται ενώπιον του αρμοδίου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών**» (βλ. Σ. Μπαλτά, σε Κ. Γώγου – Ι. Κωνσταντίνου, Κώδικας Δικηγόρων, ερμηνεία κατ' άρθρο, 2^η έκδ. 2019, σελ. 153, πλαγιαρ. 16). Όμως, η ειδική αυτή ρύθμιση αποκλείει την εφαρμογή των άρθρων 418 επ. ΚΠΔ, δηλαδή της «αυτόφωρης διαδικασίας» (που ενέχει σύντμηση της προδικασίας, κράτηση και άμεση παραπομπή στο ακροατήριο του ποινικού δικαστηρίου), αφού ρητά ορίζεται ότι **δεν ακολουθείται η αυτόφωρη διαδικασία στα πλημμελήματα που φέρεται να έχει διαπράξει δικηγόρος.** Επίσης, **δεν επιτρέπει την κράτηση του συλληφθέντος δικηγόρου, αλλά προβλέπει ότι (ο συλληφθείς, για αυτόφωρο πλημμέλημα δικηγόρος) οδηγείται αμέσως στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών** (πρβλ. Σ. Μπαλτά, όπ.παρ. σελ. 153-154, με επιχειρηματολογία υπέρ της αντισυνταγματικότητας της διατάξεως

του άρθρου 39 § 3 ΚΔ). Ανακύπτει το ερώτημα αν ο μεταγενέστερος ΚΠΔ (του έτους 2019) έχει καταργήσει την προγενέστερη ειδική διάταξη του άρθρου 39 § 3 ΚΔ (του έτους 2013). Κατά τη γνώμη μας, προσήκει αρνητική απάντηση, στηριζόμενη στην ερμηνευτική αρχή «*lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*» (βλ. Κ. Βαβούσκου, Ο κανών LEX POSTERIOR GENERALIS NON DEROGAT LEGI PRIORI SPECIALI και η επ' αυτού θέσις της Επιστήμης και δη της συγχρόνου Ελληνικής Νομολογίας, σε Αφιέρωμα στον Αλέξανδρο Λιντζερόπουλο, τ. Α', 1985, σελ. 47 επ.). Πάντως (και ανεξαρτήτως των προβλεπομένων στον ΚΔ), η διάταξη του άρθρου 279 § 1 εδ.γ ΚΠΔ παρέχει τη δυνατότητα στον Εισαγγελέα, μόλις ειδοποιηθεί από τον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο, να δώσει εντολή να αφεθεί ελεύθερος και να μην προσαχθεί ενώπιόν του ο συλληφθείς δράστης αυτοφώρου πλημμελήματος, οποιοσδήποτε και αν είναι αυτός. Κριτήρια για τη διαμόρφωση της εισαγγελικής απόφασης εν προκειμένω είναι, κατά τα οριζόμενα από τον ποινικό δικονομικό νομοθέτη, η βαρύτητα του εγκλήματος και η προσωπικότητα του δράστη. Η διάταξη αυτή μπορεί και πρέπει να αξιοποιείται όταν το συλληφθέν πρόσωπο έχει τη δικηγορική ιδιότητα, αφού ο θεσμικός ρόλος του δικηγόρου-νομικού παραστάτη του πολίτη αναμφίβολα προσθέτει θετικά στοιχεία στην προσωπικότητά του. Αν, μάλιστα, το αυτόφωρο πλημμέλημα, που φέρεται ότι τέλεσε, σχετίζεται με την άσκηση των καθηκόντων του και η καταμήνυσή του υποκρύπτει κίνηση αντιπερισπασμού εκ μέρους του αντιδίκου του εντολέως του συλληφθέντος δικηγόρου (προκειμένου να αποπλισθεί ο αντίπαλός του), επιβάλλεται μείζων προσοχή κατά τη διαμόρφωση της εισαγγελικής κρίσης για το αν πρέπει να αφεθεί ελεύθερος ο συλληφθείς δικηγόρος (στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 279 ΚΠΔ) και να μην οδηγηθεί ενώπιον του εισαγγελέα κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 39 § 3 ΚΔ. Έτσι, αποφεύγεται το ενδεχόμενο να εκτεθεί η Πολιτεία στον κίνδυνο παραβίασης της

ΕΣΔΑ (και συνακόλουθης δυσμενούς αποφάσεως του ΕΔΔΑ) υπό την έννοια της παραβίασης του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη (άρθρο 6 § 3 της ΕΣΔΑ) του εντολέως του συλληφθέντος δικηγόρου, αφού αυτός θα στερηθεί την αποτελεσματική εκπροσώπησή του από δικηγόρο και θα αποδυναμωθεί η κατά το άρθρο 20 § 1 του Συντάγματος έννομη δικαστική προστασία του. Βεβαίως, ανεξαρτήτως των πιο πάνω εισαγγελικών χειρισμών σχετικά με την ενδεχόμενη μη προσαγωγή του συλληφθέντος για αυτόφωρο πλημμέλημα δικηγόρου, η σχηματισθείσα κατ' άρθρον 245 § 2 ΚΠΔ δικογραφία αυτεπάγγελτης προανάκρισης υποβάλλεται στον εισαγγελέα για τις περαιτέρω δικονομικές ενέργειες κατά τα άρθρα 43 επ. ΚΠΔ.

Συνοψίζοντας τις προηγηθείσες σκέψεις, επισημαίνουμε εντέλει ότι: *κράτηση δικηγόρου συλληφθέντος για αυτόφωρο πλημμέλημα δεν είναι σύννομη, αλλά ο συλλαβών και διακριβώσας την ιδιότητα του συλληφθέντος ανακριτικός υπάλληλος δεν τον οδηγεί στο κρατητήριο, αλλά έχει νόμιμη υποχρέωση να ειδοποιήσει αυτοστιγμεί τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών («Εισαγγελέα Υπηρεσίας»), ο οποίος (από υπηρεσιακό καθήκον) θα έχει ετοιμότητα, κάθε ώρα και κάθε μέρα, εργάσιμη ή γιορτινή, να δεχθεί τον συλληφθέντα δικηγόρο, που (πρέπει να) οδηγείται αμέσως ενώπιόν του (χωρίς να είναι επιτρεπτή η εκδίκαση της σχετικής ποινικής υπόθεσής του κατά την αυτόφωρη διαδικασία), ενώ είναι δυνατή, και σύμφωνη με το νόμο, και η (τηλεφωνική) εισαγγελική εντολή να αφεθεί ελεύθερος (άμα τη συλλήψει), βασιζόμενη στην εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος και της προσωπικότητας του συλληφθέντος, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 279 ΚΠΔ, η εφαρμογή του οποίου πρέπει να αποτελεί πρώτη προτεραιότητα.*

Ας σημειωθεί ακόμη, ότι αναφορικά με τα λοιπά πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας (δικαστές, εισαγγελείς), η δικονομική μεταχείρισή τους πρέπει να είναι ανάλογη της προβλεπόμενης για τους δικηγόρους από το άρθρο 39 § 3 ΚΔ και εναρμονισμένη με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 279 § 1 εδ. γ ΚΠΔ.

Οι κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών της Χώρας, εκτός από την κοινοποίηση της παρούσας στους εισαγγελικούς λειτουργούς της περιφέρειάς τους, παρακαλούνται να ασκούν τη δέουσα εποπτεία για την τήρησή της, οι δε Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών παρακαλούνται να ενεργήσουν κατά το άρθρο 24 § 5 στοιχ. β ΚΟΔΚΔΛ, απευθύνοντας ανάλογες γενικές οδηγίες προς τους ανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειάς τους.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Δημήτριος Παπαγεωργίου

ΚΟΙΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ:

- 1) Υπουργείο Δικαιοσύνης
- 2) Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Σ.Μ.